

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 14.Gf.40.252/2022/8/I.

A felperes:

felperes1 Zártkörűen Működő Részvénytársaság (cím1)

A felperes képviselője:

dr. Szentmártony Kristóf ügyvéd (cím2)

Az alperes:

alperes1 Korlátolt Felelősségű Társaság (cím3)

Az alperes képviselője:

Dr. Geiszt Ügyvédi Iroda (cím4; ügyintéző: dr. Geiszt Éva ügyvéd)

A per tárgya: kártérítés

A fellebbezést benyújtó fél: alperes

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 36.G.42.041/2020/39/I.

v é g z é s

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felperes másodfokú perköltségét 50.000 (ötvenezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjban, az alperes másodfokú perköltségét 50.000 (ötvenezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjban és 48.000 (negyvennyolcezer) forint fellebbezési illetékben állapítja meg.

A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

I.

[1] A felperes leszállított keresetében 124.184.835 forint és annak 2020. június 3-tól járó járulékaik megfizetésére kérte kötelezni az alperest szerződésszegésből eredő kár megtérítése címén. Állította, hogy a megállapodásukban foglaltak ellenére az alperes nem biztosította számára a kavicskitermelés jogi feltételeit – azaz a műszaki üzemi terv (a továbbiakban: MÜT) módosítását és az alvállalkozóként való bejelentését –, ezért a 2018. január 26-án létrejött szerződésüket jogellenesen mondta fel azonnali hatállyal 2020. május 29-én. A jogellenes felmondással okozati összefüggésben kár érte elmaradt haszon formájában, mert annak következtében nem volt lehetősége arra, hogy a szerződésben rögzített 24 hónapos felmondási idő végéig kitermelést végezzen és a kitermelt anyagot értékesítse. A MÜT módosításával és az alvállalkozói bejelentéssel kapcsolatos alperesi mulasztás miatt nem volt köteles megfizetni a szerződés 2.4. pontjában meghatározott garantált mennyiség ellenértékét. Hivatkozott a megállapodás ezen pontjának érvénytelenségére is.

II.

[2] Az alperes kérte a kereset elutasítását. Állítása szerint a szerződés alapján nem volt köteles módosítani a MÜT-öt és alvállalkozóként bejelenteni a felperest. Ezzel szemben a felperes a szerződés 2.4. pontja alapján a kitermelés hiányában is köteles volt teljesíteni a garantált mennyiség után, melynek nem tett eleget, ezért jogszerűen volt a felmondása. Hivatkozott arra, hogy a felperes több ízben elismerte a kitermeléstől függetlenül fennálló fizetési kötelezettségét. Kifejtette azt is, hogy a felperes részéről állított elmaradt vagyoni előny nem volt előre látható, valamint a felperes megsértette a kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségét. Nem bizonyította továbbá a kára bekövetkeztét és az okozati összefüggést sem. A fentieket meghaladóan érvénytelenségi kifogást is előterjesztett, érvelése szerint a perbeli szerződésben feltűnően értékaránytalanság áll fenn.

III.

[3] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletében megállapította, hogy az alperes „kártérítés megfizetésére köteles a felek között 2018. január 26. napján létrejött szerződés 2020. május 29. napján kelt alperesi felmondás jogellenessége okából.”

III.1.

[4] Határozatában tényként állapította meg, hogy az alperesnek bányászati joga áll fenn a perbeli bányatelken, amelyet egy légvezeték két részre oszt. Az attól délre eső részen a cég1 Kft., északra a cég2 Kft. végzett kitermelést. A cég1 Kft. jogviszonyának megszűnését követően a peres felek 2018. január 26-án vállalkozással vegyes adásvételi szerződést kötöttek a korábbi vállalkozó levonulása után visszamaradt területen utánkotrással megvalósuló kavicskitermelésre 200.000 tonna/év mennyiségben.

[5] A szerződés (A) pontjában rögzítették, hogy az alperes rendelkezik a kitermelés folytatásához szükséges valamennyi engedéllyel, azok érvényben tartása és az egyéb hatósági adminisztráció elvégzése az ő feladata. Az 1.1 pont szerint a kitermeléssel a felperes megszerzi a kavics tulajdonjogát, miután annak vételárát és a kitermelt anyag után fizetendő bányajáradékot megfizeti az alperesnek. A 2.1. pont alapján a felperes elsősorban a ténylegesen kiemelt anyag egységára alapján számolt ellenértéket – melynek mértéke 2024. december 31-ig fixen 65 forint/tonna + áfa + bányajáradék és felügyeleti díj – köteles megfizetni. A 2.4 pont értelmében amennyiben a felperes nem éri el a megállapodott mennyiséget, úgy az alperes igényt tarthat a ténylegesen kitermelt és a megállapodott mennyiség járulékok nélküli árbeli különbségére. Amennyiben az éves elszámolás során a 12 hónapra megállapodott mennyiségnél nagyobb mennyiség kerülne kitermelésre és a következő évi kitermelt mennyiség nem érné el a megállapodott mennyiséget, úgy a különbözet a következő évi kitermelt mennyiségben jóváírásra kerül. A 3.1. pontban a hatálybalépés tervezett időtartamát 2018. július 1-jében rögzítették azzal, hogy a szerződés 2024. december 31-ig tart. A szerződés írásban, indokolási kötelezettség nélkül, 3 hónapos felmondási határidővel megszüntethető. 2018. február 22-én a felek a felmondási időt 24 hónapra módosították, majd 2019. október 1-jén a díj mértékét 70 forint/tonnára emelték.

[6] 2020. február 5-én a cég3 Kft. MÜT módosítására vonatkozó árajánlatot adott a felperes megkeresésére. 2020. április 16-án a felperes kérte az alperestől a déli bányaterületre vonatkozó MÜT-öt, amelyben alvállalkozóként nevesítésre került. A cég3 Kft.-nek a MÜT módosítására 2020. április 20-án adott árajánlatát az alperes 2020. május 13-án elfogadta.

[7] Az alperes többször (2009. december 15-én, 2020. április 8-án és 2020. május 12-én) felszólította a felperest a szerződés 2.4. pontjára hivatkozással 25.082.500 forint megfizetésére. A felperes a 2020. május 15-én kelt levelében vitatta az alperes követelését, érvelése szerint MÜT hiányában jogszerű bányászati tevékenységet nem folytathat.

[8] Az alperes fizetési késedelmére és az azt követő teljesítés megtagadására hivatkozással a felperes 2020. május 29-én azonnali hatállyal felmondta a szerződést, a felmondás jogalapjaként a Ptk. 6:140. §-át, a 6:153. §-át és a 6:154. § (2) bekezdés b) pontját jelölte meg, valamint közölte, hogy amennyiben a felmondás és a jogi okfejtése bármely okból kifolyólag nem lenne joghatályos, eshetőlegesen a 24 hónapos felmondási idővel történő rendes felmondási jogával él. Az egyoldalú nyilatkozat 2020. június 3-án érkezett meg az alpereshez. A felperes a 2020. június 4-én kelt levelében tudomásul vette az alperes rendes felmondását 12 hónapos felmondási határidővel, egyúttal rögzítette, hogy a szerződés 2021. június 3-án szűnik meg. Vitatta, hogy a szerződés feltűnően értékaránytalan volna.

Tájékoztatta továbbá az alperest, hogy a késedelemre és a teljesítés megtagadására alapított felmondást jogellenesnek tartja és nem fogadja el. Jelezte azt is, hogy a próbaüzemet lezárta és kész a teljesítésére, amennyiben az alperes bejelenti őt munkavégzésre jogosult alvállalkozóként.

[9] A MÜT-módosítás tervanyagának egyeztetését követően a cég3 Kft. 2020. június 15-én a tervet beterjesztette jóváhagyásra a kormányhivatalhoz, a dokumentáció az alperes kérésére nem tartalmazta az alvállalkozó megnevezését.

III.2.

[10] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének jogi indokolásában rögzítette, hogy a Ptk. 6:140. §-ára, 6:153. §-ára és 6:154. § (2) bekezdés b) pontjára alapított alperesi felmondásra nem jogszerűen került sor. A feleknek a megállapodás 2.4. pontjában írt szerződéses akarata azt a remélt állapotot tükrözi, hogy a hatálybalépést követően megindul a kavics kitermelése. A kikötés azt az alperesi érdeket szolgálta, hogy tudja teljesíteni a bányával kapcsolatban kitermelés hiányában is felmerülő szükséges kiadásait, ezért alaptalanul hivatkozott a felperes a feltétel jóerkölcsbe ütközésére arra is figyelemmel, hogy a feleket utólagos elszámolási kötelezettség is terhelte.

[11] A 2.4. pontban foglalt kikötést a Ptk. alapelveinek, így a felróhatóság elvének figyelembevételével értelmezve arra jutott az elsőfokú bíróság, hogy abból nem következik objektív kötelezettség, azaz, hogy a felperes a felróhatóság vizsgálata nélkül, minden körülmények között köteles megfizetni a 200.000 tonna kavics ellenértékét. Azt nem támasztotta alá tanú1, illetőleg az alperesi volt törvényes képviselő, tanú2 tanúvallomása sem. A felróhatósági szempontok figyelmen kívül hagyására irányuló szándékot nem igazolták az okirati bizonyítékok, így a 2020. január 8-án kelt felperesi e-mail (A/4.) sem. A felperes abban valóban nem hivatkozott a MÜT hiányára, azonban a levél azt a felperesi tényállítást is tartalmazza, hogy a megállapodás csak 2019. negyedik negyedévtől lép hatályba. A 2020. március 28-i felperesi e-mail (A/6.) tartalmából sem következik, hogy a felperes mindenképpen köteles megfizetni a garantált vételárat.

[12] tanú3 tanúvallomása alátámasztotta, hogy a felperes által választott és a korábbi vállalkozó által folytatott kitermelési technológia különböző volt, melyből következően a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet (Korm. rend.) 13. § (3) bekezdés b) és e) pontjai, a 14. § (3)-(4) bekezdései és a 15. §-a alapján az alperes kötelessége lett volna kérelmezni a MÜT módosítását. Ezzel összhangban a szerződés (A) pontja is az alperes kötelezettségévé teszi az engedélyek érvényben tartását. A felperes törvényes képviselője, illetve tanú3, tanú1 és tanú2 tanúk is alátámasztották, hogy az alperesnek kellett volna kezdeményezni a MÜT módosítását, melynek hiányában a felperes a szerződés felmondásának idején, illetőleg azt megelőzően nem tudott volna jogszerűen termelni a választott technológiával.

[13] Az alperes nem bizonyította, hogy abban állapodtak meg a felperessel, hogy csak akkor készítteti el a MÜT módosítását és kezdeményezi annak hatósági jóváhagyását, ha a felperes tájékoztatja őt a kavics kitermelésével összefüggő technikai feltételek meglétéről, melyből következően a MÜT módosításra irányuló kötelezettség – eltérő megállapodás hiányában – a szerződés hatályba lépéstől terhelte az alperest. tanú²nek az alperes állítását igazoló tanúvallomása ellentmondásban állt a felek törvényes képviselői közötti tárgyalások alkalmával tolmácsoló tanú¹ tanúvallomásával, mivel ő nem tudott ilyen megállapodásról. A MÜT módosításával kapcsolatos alperesi szerződéses kötelezettség vonatkozásában nincs jelentősége annak, hogy a módosítást hányszor és milyen formában kérte a felperes. Alaptalanul hivatkozott arra is az alperes, hogy a felperesnek kellett volna kezdeményezni a MÜT módosítást oly módon, hogy jelzi, pontosan milyen változtatást tart szükségesnek, továbbá igazolnia kellett volna a bányászati tevékenységhez szükséges feltételek fennállását. A szerződés alapján ugyanis a MÜT módosítását az alperesnek kellett volna kezdeményeznie, melynek elmaradása esetén csak akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a felperes felhívás ellenére nem szolgáltatta a módosításhoz szükséges adatokat, illetve nem vette fel a kapcsolatot a módosítást lebonyolító, alperes által megbízott személlyel. Ilyen állítást azonban maga az alperes sem tett.

[14] Eredménytelenül hivatkozott arra is az alperes, hogy a déli bányauzemre vonatkozóan a szerződés felmondása előtt rendelkezett olyan MÜT-tel, mely alkalmas lett volna a felperes által választott utánkotrási technológiával történő kitermelésre, mivel a cég³ Kft. nyilatkozata alapján megállapítható, hogy az alperes által kezdeményezett MÜT módosítást csak 2020. június 15-én terjesztették be hatósági jóváhagyásra.

[15] Nem bizonyította azt sem az alperes, hogy a felperes nem a MÜT-módosítás, hanem a szükséges személyi és tárgyi feltételek hiánya miatt nem végzett kitermelési tevékenységet. tanú³ tanú előadása szerint a déli bányaterületre szállított gépek alkalmasak voltak a kitermelésre, elmondta azt is, hogy 2018-ban folyamatosan érkeztek a gépek, melyeket azonban össze kellett szerelni, ami a vállalkozó kapacitásától függően lehet egy hónap, de akár egy év is. Két hajóból az egyik vízre került. tanú¹ és tanú² tanúk vallomásaiból sem vonható le következtetés a technikai feltételek hiányára, továbbá a felperes a 2021. szeptember 8-án tartott tárgyaláson bemutatott felvételekkel igazolta, hogy az első hajót 2018. július 12-én vízre bocsátotta. Mindezekből megállapítható, hogy a felperesnek a szerződés hatálybalépésének időpontjában még nem álltak rendelkezésére a berendezések a kitermelés megkezdéséhez szükséges állapotban, de a technikai feltételeket néhány hónapos összeszerelési munkát követően 2018 második felében biztosította, tehát ekkor a módosított MÜT birtokában el tudta volna kezdeni a kitermelést.

[16] A fentiekből következően a felperes nem volt köteles a szerződés 2.4. pontja szerinti garantált mennyiség ellenértékének megfizetésére, ezért az alperes alaptalanul hivatkozott a felmondásában a felperesi teljesítést jogos ok nélküli megtagadására. A MÜT módosításának beszerzésével kapcsolatos alperesi szerződéses mulasztás kizárja a felperesi felróhatóságot a kavics kitermelésének elmulasztásával kapcsolatosan.

[17] A felperes rendes felmondás esetén 24 hónapig tudott volna kitermelést végezni és abból a Ptk. 6:143. § (2) bekezdése szerinti vagyoni előnyhöz jutni, amelynek elérésére reális lehetősége volt, amit alátámaszt a cég⁴ Kft. szándéknyilatkozata (F/12.), valamint nevezett cég törvényes képviselőjének, tanú⁴ tanúnak és tulajdonosának, tanú⁵ tanúnak a vallomása is. Az alperes jogellenes felmondó nyilatkozata és felperesnek a kavics értékesítés miatt elmaradt vagyoni előnye között az ok-okozati összefüggés fennáll, mivel a felperest az azonnali hatályú felmondás miatt nem illette meg a 24 hónapos felmondási idő.

[18] Az alperesnek a Ptk. 6:143. § (2) bekezdésére alapított védekezése nem alapos, mivel bányatulajdonosként megfelelő körültekintés mellett mindenképpen számíthatott arra, hogy egy jogtalan azonnali hatályú felmondás bevételkiesést eredményez a felperes számára.

[19] A felperes nem szegte meg felróhatóan a kárenyhítési, kárelhárítási, illetve kármegelőzési kötelezettségét sem, ugyanis az alperes – habár a kitermelés jogi akadályát a MÜT módosításával 2020. június 15-ét követően elhárította – az azonnali hatályú felmondását végig fenntartotta. Ennek jogkövetkezménye az, hogy a szerződés a felek között megszűnt és a felperes a szerződés alapján jogszerűen nem végezhetett kavics kitermelést. Nem várható el a felperestől, hogy úgy kezdje el a kitermelést, hogy arra szerződéses jogosultsága nincs és annak leállítását az alperes bármikor elrendelheti különös tekintettel arra, hogy a kitermelés megkezdésével olyan szerződéses kötelezettségeket kell vállaljon a felvásárlókkal szemben, amiket az alperesi felmondás esetén nem tud majd teljesíteni. Nem volt elvárható a felperestől az adott helyzetben az sem, hogy tárgyalásokat kezdeményezzen arról, hogy milyen időtartamban és feltételek mellett kezdheti el a kitermelést a rendkívüli felmondást követően, hiszen a bányatulajdonos eladási szándéka és az alperes jogi álláspontja okán továbbra is fennállt a veszély, hogy bármikor abba kell hagynia a kitermelést. Az sem volt elvárható, hogy más bányatulajdonosokkal tárgyaljon, az alperes még tényállítást sem tett arra, hogy a melyik bányában tudott volna bányászati tevékenységre szerződést kötni és rövid időn belül hol tudta volna elkezdni a termelést az adott, speciálisan e területre összeállított eszközeivel. A cég² Kft. elkülönült jogalanyisággal rendelkezik, nem elvárható tőle a felperes kárának enyhítése és még elvárhatóság esetén sem lehetne annak hiányát felperes terhére róni.

[20] Az alperes vitatta a kereset összecszerűségét, valamint érvénytelenségi kifogást is előterjesztett feltűnő értékaránytalanságra hivatkozással, azonban a keresettel érvényesített jog fennállása és az annak alapján a felperest megillető követelés összege tekintetében a vita elkülöníthető volt, ezért az elsőfokú bíróság a Pp. 341. § (4) bekezdés alapján közbenső ítéletet hozott.

IV.

[21] Az elsőfokú bíróság közbenső ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben elsődlegesen kérte annak megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan a hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását.

[22] Állította, hogy téves az elsőfokú bíróságnak a szerződés 2.4. pontjának értelmezésével összefüggésben kifejtett, a felróhatósággal kapcsolatos okfejtése, mivel a Ptk. 6:1. § (1) bekezdése, a 6:34. §-a, a 6:58. §-a és a 6:137. §-a alapján a szerződéses kötelek mindig objektívek, a kötelemből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság annak követelésére. Téves az is, hogy a 2.4. pont az elsőfokú ítéletben rögzített remélt állapotot tükrözi, mivel a Ptk. 6:86. § (1) bekezdése alapján a hivatkozott kikötést a szerződés egészével való összhang szempontjából lehet vizsgálni, a felek reményei, elvárásai nem relevánsak. Ennek megfelelően pedig az a helyes következtetés, hogy az alperesi fő szempont az volt, hogy a folyó kiadásai fedezetére minden évben hozzájusson a garantált mennyiség ellenértékéhez, míg a tényleges kitermelés megkezdése a felperes saját döntése. Ezt támasztja alá, hogy nincs olyan kikötés, ami alapján egy adott határidőig köteles lenne megkezdeni a munkát. Az A/4. alatti felperesi levél is igazolja, hogy a felek nem azt remélték és a felperes sem abból indult ki, hogy 2018. július 1-jétől elkezdí a kitermelést a déli bányatavon, még a hajói sem voltak készen ekkor. Nem indokolta az elsőfokú bíróság ebben a körben tanú2 tanúvallomásának mellőzését, az a körülmény, hogy előadása egy másik tanú vallomásának ellentmondott, nem elégséges indok. Nevezett tanúvallomását okszerűtlenül is mérlegelte az objektív fizetési kötelezettséggel összefüggésben. tanú1 tanú is arról számolt be, hogy „név úr” be akarta biztosítani magát egy másik területtel is és amikor a cég5 Kft. elkezdett kifogyni a kavicsból, akkor lett sürgősebb a déli bányaterület. Ezen bizonyítékok egybevetésével okszerűen csak az lehet a helyes következtetés, hogy 2020. év végéig a felperes nem tervezett kitermelést a déli bányatavon. A 2.4. pont alapján tehát objektíve köteles volt a garantált mennyiség ellenértékét megfizetni, hiszen a perbeli bányatavat illetően csak egy későbbi kitermelés biztosítására szerződött, melyből következően a Ptk. 6:137. §-a alapján szerződésszegést követett el a fizetési kötelezettsége elmulasztásával.

[23] Az alperes fenntartotta, hogy nem követett el közbenső szerződésszegést, mivel nem volt köteles kezdeményezni a MÜT módosítását a szerződés hatálybalépésével, az (A) pontban írtak ilyen kötelezettséget nem tartalmaznak. A Korm. rend. valóban kötelezettséget ró a bányavállalkozóra, azonban az nem hat ki a perbeli magánjogi szerződésre. tanú3 tanúvallomása szerint a MÜT módosításához szükséges – a Korm. rend. 13. § (2) bekezdése szerint előírt – technológiai részletekről a felperes rendelkezett információkkal. A szerződés (A) pontjában írt adminisztráció elvégzése nem terjed ki a MÜT tartalmának meghatározására.

[24] Azt sem értékelte az elsőfokú bíróság, hogy a felperes általi kitermelés megkezdésének feltétele az is, hogy alvállalkozóként bejelentsék, amelyhez személyi és tárgyi feltételek igazolása szükséges. A Korm. rend. 21. § (7) bek. e) pontjában írt személyi feltételek meglétét a felperes nem igazolta, amelynek értékelése szintén elmaradt. Ezek hiánya ugyanúgy akadályát képezi a bányászati tevékenység megkezdésének, mint a MÜT módosításának hiánya. A felperes által hivatkozott jogi feltételek biztosítása tehát nem alperesi kötelezettség volt abban az értelemben, hogy információ hiányában gondoskodnia kellett volna az alvállalkozói bejelentéséről, így ez sem eredményezi az alperesi közbenső szerződésszegést. A tárgyi feltételek fennállását illetően is téves az elsőfokú bíróság álláspontja. A bizonyítékok alapján a felperes a kitermelési tevékenységet 2020 júniusa előtt a tárgyi feltételek hiányában nem volt képes megkezdeni, hiszen a sikeres próbaüzem lezárását

csak a 2020. június 4-i levelében jelezte. Mindezzel egybeesik tanú2 tanúvallomása is. Téves tehát az a következtetés is, hogy 2018. második felétől már tudott volna termelni az első, kisebbik hajóval, maga a felperes is ettől eltérő tényállítást tett (31. szz-ú jkv. 10. oldal). Az F/10. alatti felperesi főkönyvi kivonat is a személyi és tárgyi feltételek hiányát támasztja alá, továbbá az is, hogy a felperes tevékenységei körei között nem szerepel bányászati tevékenység. A felperes tehát a személyi és tárgyi feltételek hiányában nem kezdte meg a kitermelést, azaz a MÜT-módosítás hiányával és a felperes alvállalkozókénti bejelentésének elmulasztásával kapcsolatban terhére rótt közbenső szerződésszegése nem eredményezi a felperes szerződésszegésének kizártságát a Ptk. 6:150. § (2) bekezdése alapján.

[25] Érvelése szerint a terhére rótt szerződésszegést kizárja a felperesnek a MÜT-módosítással és az alvállalkozókénti bejelentéssel kapcsolatos, a Ptk. 6:62. § (1) bekezdése alapján fennálló együttműködési kötelezettségének megsértése, melynek keretében köteles volt minden olyan információt átadni, ami szükséges az alperesi kötelezettségvállalás teljesítéséhez. A felszólítás hiánya sem menti ki a felperes közbenső szerződésszegését, tévesen hivatkozik e körben az elsőfokú ítélet a felszólítás elmaradására. Nem értékelte az elsőfokú bíróság, hogy a felperes egyszer sem jelezte írásban a MÜT módosításának szükségességét. Az adatszolgáltatásra vonatkozó közbenső szerződésszegés kizárta a terhére rótt közbenső szerződésszegést, következésképpen a rendkívüli felmondás jogszerű.

[26] Az A/4. és A/6. alatti okirati bizonyítékok alapján – szemben az elsőfokú ítéletben rögzítettekkel – megállapítható, hogy a felperes elismerte a kitermelés nélkül is fennálló fizetési kötelezettségét, hiszen a 2019. november 15-i levélben (A/13.) írtak szerint az éves tervezett mennyiséget „mindenképpen ki kell fizetni”. Ezt azonban az elsőfokú ítélet indok nélkül figyelmen kívül hagyta.

[27] Az F/12. alatti árajánlatot is tévesen értelmezte az elsőfokú bíróság, a felperes nem bizonyította, hogy valóban létrejött a szerződése a harmadik féllel. Téves az a következtetés, hogy reális lehetősége lett volna a kavics értékesítésére, amely ellentétes azon ítéleti megállapítással is, miszerint a felperes a kárenyhítési kötelezettségét azért nem szegte meg, mert olyan szerződéses kötelezettségeket kellett volna vállalnia a vevők irányába, amelyeket nem tud majd teljesíteni. A felperes és a cég4 Kft. elsősorban a felperesi tevékenységhez szükséges osztályozó berendezés bérbeadása tárgyában folytattak tárgyalásokat, az F/12. alatti vásárlási ajánlat pedig a felmondás hatályosulását követően „került elő”. Az előreláthatóság mellett az okozati összefüggést is kizárja az, ha a szerződés megszűnését követően kerül csak a károsult abba a helyzetbe, hogy haszonra tegyen szert. Azt sem értékelte az elsőfokú bíróság, hogy a felperes a 2020. július 17-i levelének (F/6.) 6.b. pontjában azt adta elő, hogy a következő három évben összesen 200.000 tonna kavics igénye van (azaz évi 66.666 tonna), ezért az F/12. alatti szándéknyilatkozat hamis, visszadátumozott és valótlan.

[28] A közbenső ítélet sérti a Ptk. 6:143. § (2) bekezdését, mivel a szerződéskötés időpontjáig bányászattal egyáltalán nem foglalkozó, a bányászathoz szükséges személyi és tárgyi feltételekkel nem rendelkező és bányászati tevékenységet 2021 januárja előtt bizonyítottan folytatni nem kívánó felperes esetén a szerződéskötés időpontjában nem volt

előre látható, hogy két évnyi komplett „állásidőt” rögtön követő 24 havi időszak alatt kitermelhető kavics eladásának elmaradásából elmaradt haszna származhat.

[29] A közbenső ítélet sérti a Ptk. 6:144. § (1) bekezdését és a 6:525. § (1) bekezdését is. A felperes kérhette volna egy éven keresztül a cég2 Kft.-től a kavics kitermelését és részére történő eladását a perbeli szerződéssel közel azonos feltételekkel (95 Ft/tonna vételáron, ld. A/5. alatt csatolt 3. számú szerződésmódosítás). Nem vitatott peradat van ugyanis arra nézve, hogy a cég2 Kft. a meglévő eszközeivel tudott akár évi 315.032 tonnát (2018) kitermelni, így az alperesi ellenkérelemben megjelölt 2020-2021. években kitermelt mennyiségekhez képest minden további feltétel nélkül akár évi 200.000 tonnával többet is tudott volna termelni, amely a felperes állítolagos kavicsigényét bőségesen lefedte volna. Téves az az ítéleti következtetés is, hogy a felmondást követően a felperestől nem volt elvárható a kitermelés megkezdése. A harmadik személlyel létrejött szerződése esetleges megsértéséből ért vagyoni hátrány nem elmaradt haszon, hanem legfeljebb következményi kár, a perben azonban kifejezetten elmaradt haszon címén érvényesít igényt. Ha létezett volna is ilyen szerződés és a felperest abból eredően hátrány éri, úgy a következményi kár bekövetkeztétől, ill. mértékétől függetlenül minden egyes kilogrammnyi kitermelt kavicssal csökkent volna az elmaradt haszna. Az, hogy bármikor leállíthatta volna a kitermelést, mindezen nem változtat, hiszen a felperes előadása szerint mind az eszközök, mind a személyi feltételek adottak voltak a kitermeléshez egészen a cég2 Kft. és a felperes 2021. május végi tényleges levonulásáig, tehát csak be kellett volna indítania a gépeket és kitermelnie addig, amíg lehet. Mindezeket túl a felperes nem próbált máshonnan kavicsot vásárolni, ennek érdekében semmilyen lépést nem tett, nem szerzett be ajánlatokat és nem keresett meg más bányavállalkozókat sem, holott maga is elismerte (F/6. alatti mell.), hogy 350-400 forint/tonna egységáron beszerezhető lett volna a kavics. A felperes tehát megsértette a kárenyhítési kötelezettségét, alaptalan ezért az az ítéleti következtetés, hogy 24 hónapon keresztül nem volt reális esélye a kárai enyhítésére, hiszen arra még csak kísérletet sem tett.

[30] A fentiekén túl a közbenső ítélet sérti a Pp. 341. § (4) bekezdését, mivel az elsőfokú bíróság úgy állapította meg keresettel érvényesített jog fennállását, hogy nem vizsgálta az érvénytelenségi kifogást.

V.

[31] A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú közbenső ítélet helybenhagyására irányult lényegében annak helyes indokai alapján. Érvelése szerint a feltűnő értékaránytalanság kérdése a keresetösszecszerúsége körében vizsgálandó.

VI.

[32] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletének jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt, ezért azt az ítéltábla teljes terjedelmében vizsgálta felül.

VII.

[33] Az alperes másodlagos fellebbezési kérelme alapos.

VIII.

[34] Az ítéltábla az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásból mellőzi, hogy a felperes a 2020. június 4-én kelt levelében tudomásul vette az alperes rendes felmondását 12 hónapos felmondási határidővel. Ez a nyilatkozat ugyanis nem a per tárgyát képező felmondásra vonatkozott.

[35] A rendelkezésre álló iratok alapján kiegészíti továbbá a megállapított tényállást az alábbiakkal:

[36] A perbeli szerződés 5.3. pontja szerint annak módosítása kizárólag írásban történhet.

[37] A perbeli felmondás 7. és 8. pontjában az alperes kijelentette, hogy „Mivel érdekünkben áll, hogy egy esetleges új alvállalkozó munkakezdéséig és/vagy bányánk esetleges eladásáig is folytatódjon kavicskitermelés és ezáltal Társaságunk köztes fizetésekhez jusson, illetve mivel szeretnénk Önöknek biztosítani egy átmeneti időszakot, amely során megfelelően felkészülhetnek gépeik és eszközeik bemutatására és máshol történő tovább-hasznosítására, ezúton kijelentjük abbéli hajlandóságunkat is, hogy felfüggesztjük a fenti felmondásunk (illetve teljesítés-megtagadás) jogkövetkezményeit. Ez a felfüggesztés kifejezetten átmeneti időtartamra szól, teljes jogfenntartás mellett és bárminemű jog elismerése vagy joglemondás nélkül történik és bármikor, indokolás nélkül egyoldalúan visszavonható részünkről. Amennyiben bányánkban a kitermelési tevékenységüket és/vagy jelenlétüket ténylegesen folytatják, ezen levelünk kézhezvételét követően a fent jelzett felmondás joghatásainak – átmeneti jellegű, jogelismerés, illetve joglemondás nélkül tett és bármikor indokolás nélkül visszavonható – felfüggesztését Önök elfogadják. Ebben az esetben szerződésük hatályban marad addig, amíg a fenti felmondás joghatásainak felfüggesztése vonatkozásában tett nyilatkozatunkat (bármikor, indokolás nélkül, egyoldalúan) vissza nem vonjuk.”

[38] Az alperes a fentieket fenntartotta a 2020. szeptember 7-én és a 2021. január 19-én kelt felperesnek címzett leveleiben.

IX.

[39] Elöljáróban rögzíti az ítéltábla, hogy helyes az az alperesi érvelés, hogy az érvénytelenségi kifogását a követelés jogalapja körében kell vizsgálni. A felperes ugyanis a keresetében szerződésszegéssel okozott kár megtérítésére irányuló igényt érvényesített, amennyiben viszont az alperes kifogása alapos és a szerződés érvénytelen, akkor annak megszegésére jogot sem lehet alapítani, vagyis az alperes ezen a jogcímen nem marasztalható.

[40] Hatályon kívül helyezésnek azonban a Pp. 381. §-a alapján csak akkor lehet helye, ha az elsőfokú eljárás megismétlése vagy kiegészítése szükséges, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak a megsértése az ügy érdemi eldöntésére kihatott, és annak orvoslása a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy nem észszerű.

[41] Az adott esetben a kártérítési igény jogalapja körében az elsőfokú bíróság által is vizsgált feltételek bármelyikének hiánya önmagában megalapozná a kereset elutasítására irányuló elsődleges fellebbezési kérelmet. Erre tekintettel az eljárás megismétlése sem lenne szükséges függetlenül attól, hogy az elsőfokú bíróság a Pp. 341. § (4) bekezdésében foglalt, a közbenső ítélet meghozatalára vonatkozó szabályt megsértette, amikor a jogalap, a jog fennállása körébe tartozó valamennyi feltételre vonatkozóan nem foglalt állást.

X.

[42] A fentiekre tekintettel az ítéltábla érdemben is vizsgálta az elsőfokú közbenső ítéletet a fellebbezésben foglaltak szerint.

X.1.

[43] Az elsőfokú bíróság a határozata jogi indokolásában helyesen indult ki abból, hogy a felperes szerződésszegésből eredő kártérítési igényt érvényesített a perben. Ebből az is következik, hogy mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a feleknek a megállapodásuk alapján milyen kötelezettsége keletkezett. A Ptk. 6:137. § alapján ugyanis a szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása.

X.1.1.

[44] Az írásba foglalt megállapodás alapján az alperes köteles volt biztosítani a bányászati tevékenység végzésének feltételeit, ebben a körben a MÜT módosítását és a felperes bejelentését. Ekként értelmezhető ugyanis a szerződés (A) pontja független attól, hogy ennek a felek az „Előzmények” elnevezést adták, hiszen egyértelműen utal arra, hogy az alperes rendelkezik a kitermeléshez szükséges engedélyekkel és ezek érvényben tartása a szerződés fennállása alatt az ő feladata. Az alperes ezáltal a kitermeléshez szükséges jogi feltételek biztosítását vállalta, hiszen az engedélyek nyilvánvalóan csak akkor maradnak „érvényben”, ha a felperes – mint az alperes által bejelentett alvállalkozó – azok alapján ténylegesen jogosult a bányászati tevékenység végzésére. Ebből következően a szerződés ezen pontja magában foglalja a MÜT módosításának kötelezettségét is a fellebbezésben foglaltakkal szemben. Itt utal arra az ítéltábla, hogy az alperesnek a fellebbezési tárgyaláson a szerződés jogi minősítésével, illetve a felperes szavatossági jogával kapcsolatos előadása ellenkérelem-változtatásnak minősül, azonban annak engedélyezése iránti kérelmet a Pp. 373. § szerint az alperes nem terjesztett elő, így azt érdemben nem vizsgálhatta a másodfokú bíróság.

[45] A fentiekén túl az alperes szerződéses kötelezettség volt még, hogy a kitermelt kavicsot eladja a felperesnek, ami nem is volt vitatott a perben.

[46] A felperes a szerződés 1.1. pontja alapján köteles volt naptári évenként 200.000 tonna kavicsot kitermelni és a 2.1. pont alapján azt megvásárolni. Az írásba foglalt megállapodás alapján tehát helyes volt az elsőfokú bíróság megállapítása, hogy a felperes kötelezettsége az volt, hogy utánkotrást végez és 12 hónapos időszakok alatt 200.000 t kavicsot termel ki.

X.1.2.

[47] Nem osztja az ítéltábla az alperes azon érvelését, hogy a felek nem szerződtek arra, hogy a szerződés hatálybalépésekor megindul a termelés. Ezzel szemben az írásba foglalt megállapodás a szerződés tárgyaként egyértelműen rögzíti az utánkotrási tevékenységet, a 12 hónap alatt kitermelt és kiszállított kavicsmennyiséget, aminek a tulajdonjogát a felperes azzal szerzi meg, hogy a vételárat és a bányajáradékot megfizeti. Ezt követően a díjazás címszó alatt a megállapodás az elszámolásra vonatkozó szabályokat részletesen tartalmazza, majd szerepel benne a szerződés időtartama is. Mindezekből egyértelműen következik, hogy a felperes a szerződés hatálybalépésétől kezdődően vállalta a megjelölt mennyiségű kavics kitermelését és megvásárlását. Ezt támasztja alá az is, hogy a felek a megállapodásukat vállalkozással vegyes adásvételi szerződésnek nevezték mind az írásba foglalt megállapodásban, mind az elsőfokú eljárásban. A vállalkozási elem pedig éppen arra utal, hogy a felperes eredmény létrehozását, a kavics kitermelését vállalta a Ptk. 6:238. §-ban foglaltak szerint.

[48] Az alperes arra helyesen hivatkozott, hogy a szerződéses kötelezettségek fennállása körében nem annak van jelentősége, hogy mit reméltek a felek a kitermelés kezdő időpontjával kapcsolatosan. Ebből viszont az is következik, hogy annak sincs jelentősége, hogy a felperes mögöttes szándéka mi volt, esetleg valóban csak az északi területen folytatott termelést követően kívánta-e megkezdeni a munkát, illetve a megjelölt kavicsmennyiség lekötésére irányult-e az akarata.

[49] Azt, hogy a felperes a szerződés hatálybalépésétől kezdődően vállalta a megjelölt mennyiségű kavics kitermelését és megvásárlását alátámasztja még, hogy a felek rendelkeztek arról, mi a következménye, ha nem tesz eleget a szerződéses kötelezettségének. Úgy állapodtak meg a szerződés 2.4 pontjában, hogy amennyiben a 12 hónapra meghatározott mennyiséget nem termeli ki, akkor is köteles megfizetni a ténylegesen kitermelt és a megállapodott mennyiség „járulékok nélküli árbeli különbségét”. Osztja az ítéltábla az elsőfokú bíróság azon – a másodfokú eljárásban már nem is vitatott álláspontját –, hogy ez a rendelkezés nem ütközött jóerkölcsbe. A jelentősége azonban nem az – erre a fellebbezés helyesen mutatott rá –, hogy „azt a remélt állapotot tükrözi, hogy a szerződés hatálybalépését követően megindul a kavics kitermelés”, hanem az, hogy ezzel a felek a felperesi szerződésszegés jogkövetkezményét határozták meg: ha a felperes nem tesz eleget a

szerződéses kötelezettségének, azaz 12 hónap alatt 200.000 t kavicsot nem termel ki és vásárol meg az alperestől, akkor meghatározott összeget kell megfizetnie.

[50] Ezáltal lényegét tekintve a felek a Ptk. 6:186. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően kötbért kötöttek ki, hiszen a felperes pénz fizetésére kötelezte magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, megszegi a szerződést.

X.1.3.

[51] Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a szerződés 2.4. pontja tekintetében a felróhatóság elvének figyelembevételével azt állapította meg, hogy az nem foglal magában objektív kötelezettséget. Oszítja az ítéltábla a fellebbezésben foglaltakat e körben annyiban, hogy a szerződés értelmezése, a szerződéses kötelezettségek fennállása és teljesítése vonatkozásában a felróhatóság nem vizsgálható. Helyesen fejtette ki az alperes, hogy a kötelemből, illetve a szerződésből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére, a szolgáltatást a kötelelem tartalmának megfelelően kell teljesíteni, a kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása szerződésszegést jelent. A felperes a szerződésszegésből eredő kártérítési igényt érvényesített a perben, ebből következően a szerződés tartalmát, a vállalt kötelezettségeket és azok teljesítésének megtörténtét, illetve a szerződésszegést kellett vizsgálni a Ptk.-nak a kötelemekre, ezen belül a szerződésekre vonatkozó szabályai alapján. A felróhatóságnak, az adott helyzetben általában elvárható magatartásnak a Ptk. 1:4. §-ában megfogalmazott alapelvi rendelkezése mint általános követelmény a polgári jogi viszonyokban akkor érvényesül, ha maga a Ptk. eltérő mércét nem állít fel. Ilyen eltérő, magasabb követelmény tartozik a szerződésszegési (Ptk. 6:142. §) felelősség alóli kimentéshez. A felróhatóságnak tehát nem a szerződésszegés tényének megállapításánál, hanem csak a szerződésszegő fél kimentésénél van jelentősége.

X.2.

[52] A szerződés 2.4. pontjában tehát a felek a felperes nem teljesítésének, szerződésszegésének a jogkövetkezményét határozták meg. A fizetési kötelezettségét ahhoz kötötték, hogy elmulasztotta-e a kötelezettségét, 12 hónap alatt a 200.000 t kavics kitermelését.

[53] Nem volt vitás, hogy a kitermelés nem valósult meg, de a felperes arra hivatkozott, hogy az az alperes közbenső szerződésszegése miatt maradt el.

X.2.1.

[54] A Ptk. 6:150. § (1) bekezdése alapján közbenső szerződésszegésnek minősül, ha a fél elmulasztja megtenni azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a másik fél a szerződésből eredő kötelezettségeit megfelelően teljesíthesse.

[55] Az alperes a fellebbezésében a kitermeléshez szükséges személyi és tárgyi feltételek hiányát állítva azzal érvelt, hogy a MÜT-módosítás és a felperes alvállalkozókénti bejelentésének elmulasztásával kapcsolatban terhére rótt közbenső szerződésszegés nem zárta ki, hogy a felperes a szerződéses kötelezettségeit megfelelően teljesítse.

[56] A közbenső szerződésszegés ténye azonban attól független kérdés, hogy a felperes ténylegesen meg akarta-e kezdeni a kitermelést, illetve mikortól rendelkezett, rendelkezett-e egyáltalán a kitermeléshez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel. Ezen feltételek fennállásának a kár bekövetkezése, illetve az okozati összefüggés szempontjából van jelentősége. Amennyiben ugyanis a felperes az általa megjelölt időszakban – azaz a felmondást követő 24 hónapban – az ő érdekkörében felmerülő okból nem volt képes kitermelést végezni, akkor nyilvánvalóan annak elmaradása miatt kára sem keletkezhetett.

[57] Az elsőfokú eljárásban az alperesi állítás az volt, hogy a felperes 2020. június 4-én volt kész arra, hogy kitermelést folytasson. (19. sorszámú jegyzőkönyv 12. oldal). Ezt az álláspontját lényegében a fellebbezésében is fenntartotta és utalt arra, hogy a próbaüzem sikeres lezárását a felperes csak a 2020. június 4-i levelében jelezte.

[58] A fentiek alapján a kitermelés személyi és tárgyi feltételeinek fennállása a kereset tárgyát képező, a felmondást követő időszakra megállapítható. Itt hangsúlyozza az ítéltábla, hogy a felperes a felmondást megelőző időszak vonatkozásában nem érvényesített kárigényt, melyből következően ezen időszakot illetően szükségtelenül vizsgálta az elsőfokú bíróság a személyi és tárgyi feltételek fennállását, mivel az a jogvita eldöntése szempontjából nem bírt relevanciával. Mindezek okán az ítéltábla mellőzi a közbenső ítélet indokolásából a felmondást megelőző időszakra vonatkozó, a kitermelés személyi és tárgyi feltételeinek fennállásával kapcsolatos megállapításokat.

X.2.2.

[59] Azt az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes jogszerűen nem folytathatott bányászati tevékenységet a MÜT-módosítás és a bányahatóságnál történő bejelentésének a hiánya miatt. Ezt lényegében az alperes sem tette vitássá a fellebbezésében.

[60] A szerződés 2018. július 1-jén lépett hatályba, a felek innentől kezdve voltak kötelesek a teljesítésre, amiből az következik – amint azt az elsőfokú bíróság is megállapította –, hogy az alperesnek erre az időpontra kellett biztosítani a kitermelés feltételeit. Ettől eltérő rendelkezés nincs az írásba foglalt megállapodásban és semmilyen adat nem merült fel arra vonatkozóan, hogy a felek a szerződés 5.3. pontjának megfelelően, írásban módosították volna a megállapodásukat.

X.2.3.

[61] Az alperes ebben a körben elsődlegesen azzal védekezett, hogy a felperes fizetési kötelezettsége a kitermeléstől függetlenül fennállt, az ítéltábla azonban egyetért az elsőfokú bíróság azon megállapításával, hogy ezt az állítását kétséget kizáróan nem bizonyította. Az írásba foglalt megállapodás ezzel ellentétes volt, a fent kifejtettek szerint a 2.4. pont csak arra az esetre írt elő a fizetési kötelezettséget, ha a felperes a kitermeléssel és az adott mennyiségre vonatkozóan a vételár kifizetésével kapcsolatos kötelezettségét nem teljesítette. A fellebbezésben hivatkozott A/4. és A/13. alatti levélben a felperes csak azt közölte, hogy kimaradt a szerződésmódosításból, hogy az évi 200.000 t kavics árát mindenképpen ki kell fizetnie. Arra utaló adat azonban, hogy az 5.3. pontnak megfelelően, írásban módosították volna ebben a körben a szerződést, nem merült fel. Az A/6. alatti levél – ahogy arra az elsőfokú bíróság helyesen utalt – a koronavírussal kapcsolatosan fogalmazza meg azt a kérést, hogy ha a kitermeléssel nem érné el az előírt mennyiséget, az alperes legyen tekintettel a járványra. A felperes nyilatkozata tehát arra a helyzetre vonatkozott, amikor a kitermelést elkezdi.

X.2.4.

[62] Az alperes a fellebbezésében azt már nem állította, hogy csak arra az időpontra kellett biztosítania a kitermelés jogi feltételeit, amikor azt a felperes ténylegesen kérte, de arra hivatkozott, hogy a felperes az együttműködési kötelezettsége folytán köteles volt a szükséges információkat, okiratokat átadni ahhoz, hogy a jogi feltételek biztosításához szerződéses kötelezettségét teljesíteni tudja. Álláspontja szerint ennek elmulasztása a felperes közbenső szerződésszegését jelenti, ami a saját közbenső szerződésszegését kizárja. Kérte figyelembe venni ebben a körben a felperesi hallgatást, illetve azt, hogy mikor küldött jelzést ezzel kapcsolatban a részére.

[63] A felperes részéről azonban közbenső szerződésszegés nem volt. A felperes törvényes képviselője elmondta, hogy az északi területen kitermelést végző cég5 Kft. esetében az alperes bízta meg a cég3 Kft.-t azzal, hogy intézze a MŰT-módosítást és az ehhez szükséges adatokat a tervező cég kérte meg a tényleges kitermelést végző társaságtól (19. sorszámú jkv. 3. oldal első bekezdés). tanú3nak – a tervezési feladatokat elvégző cég3 Kft. ügyvezetőjének – a tanúvallomása a fentiekkel egybehangzó volt. Elmondta, hogy az északi területen munkát végző, szintén az alperessel szerződő másik cégnél is a cég3 Kft. végezte a tervezést az alperes megrendelése alapján (22. sorszámú jkv. 9. oldal első bekezdés). Úgy nyilatkozott, hogy ha őket bízzák meg a tervezéssel, akkor a bányavállalkozó keresi meg őket és a módosítást az alperes rendelte meg minden esetben. Megbízás esetén a szükséges adatokat is ők szerzik be (22. sorszámú jkv. 8. oldal 1-3. bekezdés). A konkrét esetre mondta el, hogy az északi területet is érintő terv elkészítésére vonatkozó ajánlatot a felperes képviselője kérte tőle, ugyanakkor az alperesnek kellett volna ezt a munkát megrendelnie és végül kapott is tőle egy megkeresést a MŰT-módosítás intézésére (36. sorszámú jkv. 9. oldal 2-3. bekezdés).

[64] Mindezek alapján az alperes megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy azért nem készítette, készíthette el a MŰT-öt, mert a felperestől nem kapta meg a szükséges információkat. A bejelentéshez szükséges személyi és tárgyi feltételek hiányára csak akkor hivatkozhatna alappal – ahogy arra helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság –, ha az adatok közlésére, igazolások benyújtására eredménytelenül hívta volna fel a felperest. Ilyen felhívás

azonban még a felmondást követően küldött, 2020. szeptember 7-i levelében sem szerepel, amelyben ténylegesen felajánlja az alvállalkozói bejelentést a felperes részére.

[65] A fentiek alapján megállapítható, hogy a kitermeléshez szükséges jogi feltételek sem a szerződés hatályba lépésének, sem az alperesi felmondás időpontjában nem álltak fenn, mert az alperes által alkalmazni kívánt technológiának megfelelően módosított MÜT nem készült el, illetve annak jóváhagyására nem került sor, továbbá az alperes nem is jelentette be a felperest a hatóságnál a kitermelést ténylegesen végző alvállalkozóként.

X.2.5.

[66] Az alperes mulasztása a Ptk. 6:150. § (1) bekezdése alapján közbenső szerződésszegésnek minősül, hiszen a vállalásának – a MÜT módosítása és a felperes bejelentése a hatóságnál – teljesítése a Korm. rend. 14. § (3) bekezdése alapján elengedhetetlen jogi feltétele volt annak, hogy a felperes a bányászati tevékenységet, azaz a kavics kitermelését elvégezhesse és ilyen módon a szerződéses kötelezettségét teljesítse. A Ptk. 6:150. § (2) bekezdése értelmében az intézkedés vagy nyilatkozat elmulasztása kizárja a másik fél olyan kötelezettségének megszegését, amelynek teljesítését az intézkedés vagy nyilatkozat elmulasztása megakadályozza. Az adott esetben mindaddig, amíg az alperes nem biztosította a kitermeléshez szükséges jogi feltételeket, a felperes a kitermelést nem kezdhette meg, ilyen módon az alperesi mulasztás kizárja a felperes szerződésszegését. Ebből következően az alperes nem is követelhette a felperestől a teljesítése – a 200.000 t kitermelése és megvásárlása – elmaradásának esetére kikötött összeg megfizetését.

[67] Az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy az alperes azonnali hatályú felmondása nem volt jogszerű tehát nem azért helyes, mert alperesi szerződéses mulasztás kizárja a felperesi felróhatóságot, hanem azért, mert az alperes mulasztása folytán a felperes nem követett el szerződésszegést, így fizetési kötelezettsége sem keletkezett.

X.3.

[68] A felmondás jogszerűtlenségéből következően a szerződés – az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben – nem szűnt meg, a felperes állítása ugyanakkor az volt, hogy az alperes magatartása folytán nem kezdhette meg a kitermelést annak ellenére, hogy arra egyébként képes lett volna. Helyesen hivatkozott ebben a körben arra, hogy az alperes a felmondásból és a leveleiből megállapíthatóan következetesen azt az álláspontot képviselte, hogy a felmondása jogszerű volt, és ezáltal a szerződés megszűnt. Ebből következően – a tényállás kiegészítésben ismertetett – alperesi felajánlás, mely szerint bármikor, egyoldalúan visszavonhatóan felfüggeszti a felmondás joghatásait a szerződés keretei között már nem értelmezhető, hiszen a felmondás joghatása éppen a szerződés megszűnése, amit felfüggeszteni egyoldalúan nem lehet. Az alperesi nyilatkozat így legfeljebb egy újabb megállapodás megkötésére irányuló ajánlatnak tekinthető.

[69] A felperes alappal érvelt tehát azzal, hogy az alperes magatartására visszavezethetően nem kezdhetette meg a kitermelést figyelemmel arra is, hogy a felmondást követően ugyan elkészült a MÜT módosítása, azonban továbbra sem jelentette be a hatóságnál, így a jogi akadály továbbra is fennmaradt. Az alperes a fellebbezési tárgyaláson maga is úgy nyilatkozott, hogy a felmondását követően a felperes nyilvánvalóan nem termelhetett volna a perbeli ingatlanon.

[70] Az elsőfokú bíróság megállapításával szemben tehát nem az volt releváns, hogy az alperes a felperest egy bizonytalan jogi helyzetben tartotta, amelyben nem volt tőle elvárható a kitermelés, hanem az, hogy a felmondás folytán a szerződést azonnali hatállyal megszűntnek tekintette és a kitermelést, „a jogkövetkezmény hatályának felfüggesztését” egy további megállapodáshoz kötötte, ami nem jött létre a felek között.

[71] Mindezekből az is következik, hogy a fellebbezés a kárenyhítési kötelezettségről vonatkozó részében alaptalanul hivatkozott arra, hogy a felperesnek „csak be kellett volna indítania gépeket és a kitermelést addig folytatni, ameddig csak lehet”.

[72] A jogszerűtlen felmondás tehát a szerződést nem szüntette meg, az alperes szerződéses kötelezettsége a kitermelés feltételeinek biztosítására fennmaradt, vagyis a teljesítést nem tagadhatta volna meg. A tanúsított magatartása a Ptk. 6:183. § alapján a teljesítés megtagadásaként minősül szerződésszegésnek és a keresetben foglaltak szerint a 6:142. § alapján kártérítési kötelezettséget von maga után.

X.4.

[73] Az ítéltábla egyetért az elsőfokú bíróság azon okfejtésével, hogy a keresettel érintett időszakban a jogszerűtlen felmondás hiányában – figyelemmel arra is, hogy az alperes sem vitatta, hogy 2020. június 4-től a műszaki feltételek adottak voltak – reális lehetősége volt a kitermelésre a felperesnek, a fellebbezés sem tartalmaz olyan érveket, amelyek ezzel ellentétes következtetésre adnának alapot.

[74] A korábban kifejtettek szerint a jogszerűtlen felmondás nem szüntette meg a szerződést, melyből következően téves az az F/12. alatti szándéknyilatkozattal kapcsolatos fellebbezési hivatkozás, hogy az előreláthatóság mellett az okozati összefüggést is kizárja, ha a szerződés megszűnését követően kerül csak a károsult abba a helyzetbe, hogy haszonra tegyen szert. A szándéknyilatkozatot adó cég tulajdonosa tanúvallomásában elmondta, hogy azt vállalták, hogy évente 150.000 tonna kavicsot vesznek át a felperestől, valamint az 1.300 forint/tonna ár egy elvárható fedezeti szintet jelent a cég 4 Kft. számára (25. sorszámú jkv. 7-8. oldal). tanú4 tanú a cég törvényes képviselője évi 100.000-120.000 tonna kavicsra emlékezett (25. sorszámú jkv. 12. oldal ötödik bekezdés). Mindezek alapján az elsőfokú bíróság – a fellebbezésben írtakkal szemben – a fenti bizonyítékoknak a Pp. 279. § (1) bekezdésének megfelelő értékelésével helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a felperesnek reális lehetősége volt vagyoni előny elérésére. Ezt nem zárja ki az sem, hogy a

szándéknyilatkozatot adó cég és a felperes közötti szerződés ténylegesen létrejött-e vagy sem, melyre tekintettel eredménytelenül hivatkozott az alperes a szerződés létrejöttének hiányára. Az pedig, hogy mennyi kavicsot tudott volna értékesíteni a felperes, a kár mértékét befolyásoló, az összecszerúségre vonatkozó kérdés, ezért tévesen hivatkozott arra is az alperes, hogy nem értékelte az elsőfokú bíróság a felperes 2020. július 17-i levelének 6.b. pontjában írtakat, miszerint a következő három évben összesen 200.000 tonna kavicsigénye van.

X.5.

[75] A Ptk. 6:143. § (2) bekezdésében írt előreláthatósági korlát célja a szokatlan, rendkívüli és ezért előre nem is kalkulálható károk megtérítési kötelezettségének a kizárása. Az ítéltábla maradéktalanul egyetért az elsőfokú bíróságnak az előreláthatóság kapcsán kifejtett indokolásával, azt megismételni nem kívánja. Önmagában abból, hogy a felperes a szerződés megkötésekor még nem rendelkezett a kitermeléshez szükséges műszaki feltételekkel még nem következik, hogy az alperes kellő körültekintés mellett nem számolhatott azzal, hogy a jogszerűtlen azonnali hatályú felmondás elmaradt vagyoni előnyt eredményez a felperes számára. Sikertelenül hivatkozott ezért a fellebbezésében az előreláthatóság hiányára és arra, hogy a közbenső ítélet sérti a Ptk. 6:143. § (2) bekezdését.

X.6.

[76] Alaptalan volt az alperes fellebbezési érvelése a felperes kárenyhítési, kármegelőzési kötelezettségének megsértésével összefüggésben is a Ptk. 6:144. § (1) bekezdése és a 6:525. § (1) bekezdése szerint.

[77] A cég5 Kft.-től való beszerzés vonatkozásában az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá, hogy ez a cég elkülönült jogalanyisággal rendelkezik, így nem várható el tőle a felperes kárának enyhítése, vagy az abban való, egyébként a saját gazdasági érdekeivel ellentétes közreműködés. Nem vitásan ez a cég önállóan folytatta a bányászati tevékenységét az alperessel kötött szerződés alapján az északi területen. Abból, hogy a két cég tulajdonosa és ügyvezetője azonos személy volt nem következik, hogy a felperes a cég5 Kft.-től piaci áron alul, illetve az alperes által megjelölt 95 forint/tonna áron be tudta volna szerezni a szükséges kavicsmennyiséget.

[78] Az alperes a fellebbezésben arra is hivatkozott, hogy a felperesnek a kárenyhítési, kármegelőzési kötelezettség körében a piacról kellett volna beszereznie azt a kavicsmennyiséget, amellyel teljesíteni tud az általa megjelölt vevő felé az általa megjelölt áron, amennyiben ilyen módon hasznot tud elérni. Azt állította, hogy a felperes 350-400 forintos tonnánkénti áron be tudta volna szerezni a kavicsot, amit a felperes F/6 alatt csatolt levele bizonyít. Ilyen tényállítása azonban a felperesnek az elsőfokú eljárásban, az ellenkérelmében nem volt. Arra hivatkozott, hogy nem „láthatta előre, hogy a felperes más bányákból két éven keresztül nem fog tudni kavicsot kitermelni/beszerezni. Egy ilyen bánya felkutatása, a szerződéses feltételek megtárgyalása legfeljebb 1-3 hónapot vehet igénybe.” (8. sorszámú ellenkérelem 2.4.3. pont). Konkrét tényállítást azonban nem tett a beszerzési árra,

amelyen a felperes vásárolhatott volna, ezzel kapcsolatosan bizonyítékot sem jelölt meg, így ebben a körben az elsőfokú bíróság nem folytathatott le bizonyítást és nem is kellett állást foglalnia a határozatában. A Pp. 373. § (1) bekezdése értelmében a fellebbezésben és a másodfokú eljárás során az ellenkérelmet nem lehet megváltoztatni, de az alperes ellenkérelem-változtatási iránti kérelmet nem is terjesztett elő, erre tekintettel a fenti előadását érdemben az ítéltábla sem vizsgálhatta.

XI.

[79] A fellebbezésben kifejtettek alapján tehát az ítéltábla nem találta alaposnak az alperes azon érvelését, hogy a felperesi követelés jogalapja nem áll fenn, ezért a közbelső ítélet megváltoztatásával a kereset elutasításának nem volt helye. Mindebből az is következik, hogy az érvényesített jog fennállása körében az alperes érvénytelenségi kifogását is meg kell vizsgálni. Ezt az elsőfokú bíróság elmulasztotta, így a Pp. 341. § (4) bekezdésének megsértése folytán szükséges az elsőfokú eljárás megismétlése. Az ítéltábla ezért az elsőfokú bíróság közbelső ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította a Pp. 381. § szerint.

[80] Az új eljárást az elsőfokú bíróságnak az érdemi szaktól kell folytatnia és a felek rendelkezésre álló nyilatkozatainak, bizonyítási indítványainak figyelembevételével, a szükséges bizonyítási eljárás lefolytatását követően állást kell foglalnia az érvénytelenségi kifogás tárgyában is. A követelés jogalapjának fennállása esetén kell folytatnia az eljárást az összecszerűség tekintetében.

XII.

[81] Az ítéltábla a hatályon kívül helyezésre tekintettel a Pp. 386. § (3) bekezdése szerint a fellebbezési illeték összegét és a másodfokú eljárás során a jogi képviselővel eljáró felek ügyvédi munkadíjból álló perköltségét csupán megállapította, annak viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell az új eljárás eredményeként hozott döntésében határoznia. Az ügyvédi munkadíjat a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3), (5) és (6) bekezdései alapján mérsékelt összegben határozta meg a másodfokú eljárás kisebb munkaterhére és a kifejtett képviseleti tevékenységre tekintettel.

Budapest, 2023. február 2.

dr. Sándor Ottó s. k.
a tanács elnöke

dr. Balsai Csaba Zoltán s. k.
dr. Vasady Loránt Zsolt s. k.

	előadó	bíró
bíró		